

FRANCIAORSZÁG A VÁLASZTÁSOK ÓRÁIBAN

Az április 26-i és május 5-i választások óráiban talán nem érdektelen ide irnunk pár adalékot a mai Franciaországról. (Lásd még *Szemle* rovatunkban *Pierre Frederix* könyvének referátumát. A szerk.)

Az 1929-ben megindult világválságnak az 1932-ben elért mélypont óta 60%-os a javulása, jólehet az ipari termelés 15%-kal még mindig az 1929 színvonala mögött van. Természetesen az ipari termelés e növekedése jórészt a fegyverkezés eredménye. De kihatással volt rá a mezőgazdasági válság enyhülése is. A készletek és a termés csökkenése a gabona, de különösen a takarmányfélék áremelkedését eredményezte, ugyanakkor 1935 folyamán — a válság óta először — emelkedett a világkereskedelmi forgalom is. Hasonlóképp' enyhült a pénzügyi válság. A vezető devizák szilárdsága, az ipar és mezőgazdaság helyzetének javulása általános áremelkedést vezetett be s mindez a tőkés osztály javára gyümölcsözőtt. Franciaország azonban kivétel: itt az árak esnek.

Japánban, Angliában, az északi államokban, Magyarországon, Romániában, Görögországban az ipari termelés vagy elérte vagy meghaladta a válság előtti nívót s az Egyesül Államokban, Németországban, Olaszországban, Kanadában 1932 óta jelentős a termelés emelkedése; Franciaország az egyetlen, ahol a válság még pusztít s a nívó 1932 alatt tart. Ha 1929-et vesszük alapul (100), akkor az ipari termelés alakulása Franciaországban: 1932=69; 1933=76.7; 1934=71; 1935 első tíz hónapjában viszont 66.8. Nem mutat más képet a statisztika, ha a háború előtti (1913=100) színvonalhoz mérjük, mert akkor is 1933 október=108; 1935=95 és 1936 január=97.

A munkanélküli segélyben részesülők száma az 1933 decemberében segélyezett 312 ezerről 1936 januárjában 463 ezerre emelkedett. Az üzletlenséget jellemzi, hogy a csődök száma az 1933 novemberi 1.342-ről 1935 novemberében 1.428-ra emelkedett. 1929-től 1934-ig a nemzeti jövedelem is csökkent. (30%-kal.) A költségvetési hiány krónikus. 1935-ben a jövedelemadónak csak két harmadát bevételezték, ami példátlan a világon.

Rosszabbodott a munkásosztály helyzete, főleg az áremelkedés és a munkanélküliség következtében. A bérek 1930 óta kb. 5-12%-ot estek. A legnagyobb (északi) ipari vidéken a munkások több, mint fele részleges munkanélküli.

Súlyos a mezőgazdasági válság is, jólehet Franciaország földrajzi helyzete igen előnyös. Földjének csak 11%-a műveithetetlen. 85 millió mázsa átlagos évi búzatermelésével ötödik a világon. Bortermelésben az első. Kb. kétszer annyit termel, mint az e tekintetben utána jövő Olaszország. A föld fele 140 ezer birtokosé, a termésnek pedig 80%-a. A két millió szegényparasztnek csak a föld 2.5%-a jut.

A mezőgazdasági válság első sorban az árak lemorzsolódását jelenti. A francia fogyasztás igénye évi 88 millió mázsa búza; minden túltermelés tehát áresést jelent. Ezért állandóan csökkentik a területek megművelését. 1913-tól ez a csökkenés 5%. Ezzel függ össze a falvak és mezők elnéptelenedése. Egész falvak ürülnek ki.

A lakosság száma különben is csökkenőben. 1848-ban Franciaország lakosainak száma 35, 1911-ben 39 millió. 1935-ben viszont bekövetkezett a „népszaporulat” abszolút csökkenése. Ez az állapot deformálja az egész francia közgazdaságot.

A munkásság és parasztság helyzete mellett romlik a középosztályé is. 1930-ban 582 ezer adófizető jövedelme 20-30 ezer frank. 1932-ben

már csak 313 ezeré. A híres francia kistőkések vagyonvesztésege majdnem 50%.

Az előbbiek helyzetével szemben a plutokrácia helyzete változatlan. 130 év alatt Franciaország három forradalmat ért meg, ötször változtatott rendszert s ma mégis ott tart, hogy a Banque de France 12 régens kezében van. Ez a 12 régens egyidejűleg 95 részvénytársaság tagja s ez a 95 részvénytársaság irányítja 200 vállalatával az ország gazdasági életét. E 200 család közül a de Wendel, Rotschild, Mirabeaud, Hottinger nevek sulya nagyobb a francia politikában, mint 100 képviselőé. Ők az ország igazi urai. A Banque de France vezetői diktálják a kormány pénzügyi politikáját, ők támogatják a fasiszta ligákat, de Wendel szállítja a vasat Hitler ágyugyárainak.

Ilyen körülmények között természetes, hogy a választás az előbbi 200 család és vazallusai, valamint a francia nép közti küzdelem. A választási frontok különben kialakultak. Egyfelől a Népfront, másfelől a jobboldali Front-National, mely utóbbi azonban se nem nemzeti, se nem egységes. Nem nemzeti a szó nemes értelmében, mert a francia nép túlnyomó többségét egy attól idegen fasiszmus barbárságába akarja kényszeríteni s nem egységes, mert a legsúlyosabb zavar uralkodik soraiban. Jellemző erre az az összejövétel, melyen a reakció vezetői választási taktikájukat, illetve egységes blokkba való tömörülésüket akarták nyelbeütni. Nos, a „nemzeti egység” e tanácskozása verekedésbe fulladt. A francia jobboldal a baloldali egységgel szemben képtelen saját egységét összekovácsolni. Nincs közös ideológiájuk. Nincs egységes programjuk. Nincs egyetlen közös és hatásos jelszavuk. Tardieu nagy színpadi gesztussal otthagya a parlamentet és nyíltan a parancsuraltat s sürgeti. Ugyanekkor a nagytőke habozik: a nyílt és elhamarkodott fasiszta puccstól fél, a „mérsékelt” jobboldaliság viszont nem elégti ki. Ebben a zavarban érte a jobboldalt a locarnói szerződés felbontása. Hitler e ténye korántsem a sovinizmus, a jobboldal malmára hajtotta a vizet. A reakció meghajolt Hitler előtt. Sőt a francia-orsz szerződés támadásával a jobboldal szolgáltatta az érvet Hitlernek. Most pedig ott tart, hogy a fegyveres szolgálat megtagadását, a nemzeti védelem szabotálását hirdeti. Átvette a régi szociál-anarchista jelszót: „Pas un homme, pas un sou” — egyetlen egy embert, egyetlen egy fillért sem a háborúért! Ez a paradox helyzet utal a legélesebben a mai francia osztályharcok természetére.

A baloldal eltiprásának szándékában mindenesetre egyetért a jobboldal. S ha nincs is misztikus tömegbűvölő ideológiája, van sajtója és vannak fegyveres ligái. A Sarraut-kormány, ami már a Népfront szülötte, ha annak nem is kifejezője — két tűz közt alig meri kinyújtani a kezét, fél, hogy balról vagy jobbról megégeti. Célja tehát a helyzet, a statusquo fenntartása: az időnyerés. A ligák természetesen a választási harc folyamán újra aktívak. A feloszlatott Action Francaise a lapjában tovább buzdít a Köztársaság elpusztítására. A 200 család és a Banque de France pénzügyi pánikkal kísérletezik. A kormány azonban mozdulatlan, nem mer ütni se jobbra, se balra.

A Népfront, mely a kisemberek érdekében a devalváció ellen foglalt állást, a finánczóke titkos manipulációival áll szemben. A nagytőkének törekvése a Népfront győzelme esetén pénzügyi pánik segítségével végrehajtani a rég óhajtott frankesést s ennek a felelősségét a baloldalra hárítani. 1935 folyamán már többször kísérletezett ebben az irányban. A radikális párt erejétől, illetve erélyétől függ a megfelelő lépések alkalmazása.

A jobboldal fegyveres puccs-kísérletei, a jobboldal megosztottsága s az egységes terv hiánya miatt alig reális. Még a jobboldali szempontból legoptimistább számítás szerint is ilyen puccs kimenetele, szemben a francia nemzet óriási többségével, alig biztató.

A Népfront győzelmének mérete a benne tömörülő pártok fegyelmétől, a vezetők taktikájától s becsületességétől függ; eredménye: egy új Franciaország, hisz a Népfront nem választási tömörülés. Céljai túlhaladják a parlamenti játékot. Igazi célja: a gazdag és művelt Franciaország kiragadása a 200 család kezéből. Célja: az elmulasztottak (1789, 1848, 1871) megvalósítása, — de nem papíron, hanem a valóságban.

(Páris)

Bajomi Endre

V I L Á G S Z E M L E

Az imperialista szakaszába jutott vilákapitalizmus egyenlőtlen fejlődése következtében nem valósíthatja meg Hilferding és reformista társainak álmát a „gazdasági demokráciáról” és „ultraimperializmusról”. A nemzetközi kapitalizmus csúcsteljesítménye, az egységes világpiac megszűnt és minden lokális, átmeneti javulás csak az általános válságon belül lejátszódó ciklikus válság megismétlődését készíti elő. A fejlett, monopolkapitalista államok két táborba sorakozva új harcot készítenek tehát vívni a Föld új felosztásáért, hogy helyzetüket a versenytárs rovására megjavítsák. A kibontakozó küzdelemben a fejlődés alacsonyabb fokán álló államok is bevonulnak, miközben fejlettségüknek és speciális helyzetüknek megfelelően a gazdasági mozgás politikai és kulturális vetülete, részleteiben más-más alakban jelenik meg a világ színpadán.

A történések előterében az a viszály áll, amely Anglia és Franciaország között játszódik le a világ mai felosztásával elégedetlen államok (Németország, Itália és Japán) offenzívájának visszaverése módjáról. Anglia számára veszélyeztetett tengerentúli érdekei bírnak elsődleges fontossággal, Franciaország számára a mai európai helyzet megszilárdítása. Nagybritannia főellensége ma Itália és Japán, Franciaországé Németország. Mialatt a két szempont összeegyeztetéséről folyik a vita a polgári demokrácia két európai vezetője között, a fasiszta-militarista rendszerre tért kielégítetlen versenytársak ügyes taktikával tolják mindinkább előre hadállásaikat. Ugy Németország, mint Itália és Japán előtörését nemcsak expanziójuk belső, eleven ereje hajtja, hanem a kínálkozó helyzetek kihasználásának könnyűsége is. Anglia és Franciaország birtokon belül van. A meglévő kockáztatása nehéz számukra. De fokozza habozásukat a háborúellenes, a polgári demokráciában inkább megnyilatkozható közvélemény állásfoglalása is. Ugy Angliában, mint Franciaországban széles tömegek állnak a „minden áron” való béke mellett. A munkásság vezetőinek többsége is rég elfelejtette 1793 forradalmi háborújának tanulságait, valamint Marx és Engels tanítását (*Polund Rhein* etc.) a történelmi fejlődés vonalában mozgó államok háborulnak jogosultságáról a regressziós államok támadása ellen. (Természetesen e tanítások mai alkalmazásának módja nem olyan egyszerű kérdés.)

Pedig a fasiszmus európai áradata, mely egy év előtt még előnteni látszott a kontinenst, elérte gátját. *Bulgáriában* visszacsúsznak, *Gyor-*